

*Til § 10.**Pligt til for fratrædelsen at deltage i nødvendigt arbejde m. v.*

Efter *stk. 1* er en søfarende, der efter aftalen eller bestemmelserne i udkastets kapitel II om tjenesteaftalen har ret til at fratræde, pligtig at forblive i tjenesten for at bistå med arbejde, der nødvendigt må udføres efter skibets anløb af havn, i indtil 48 timer efter skibets ankomst til havnen. Bestemmelsen svarer til sømandslovens § 16, *stk. 1* alene med den ændring, at der for at opnå en mere eksakt tidsmæssig afgrænsning af pligtarbejdets længde er angivet en tidsgrænse på ikke over 48 timer efter skibets ankomst i stedet for den mere ubestemte grænse på ikke udover to dage efter ankomstdagen.

Hvis søforklaring skal afgives, er den søfarende ifølge *stk. 2* pligtig til mod hyre og underhold at blive på stedet, til forklaringen er afgivet. Bestemmelsen svarer til sømandslovens § 16, *stk. 2*.

*Til § 11.**Ret til afsked og hjemrejse ved graviditet.*

I sømandsloven findes ikke særbestemmelser for gravide søfarende. Bestemmelser herom er optaget i den kollektive overenskomst mellem Danmarks Rederiforening og Radiotelegrafistforeningen af 1917, § 8, b. Efter disse bestemmelser gælder der, når svangerskabet er 4 måneder fremskredet, en gensidig opsigelsesfrist på 1 måned uanset det ellers gjældende opsigelsesvarsel. Når en kvindelig radiotelegrafist fratræder i udlandet i medfør af disse bestemmelser, godtgør rederiet de med hjemrejsen forbundne rimelige udgifter. Hun er dog pligtig at fortsætte i tjenesten i indtil 1 måned efter udløbet af den forannævnte opsigelsesfrist, hvis rederiet skønner, at hjemrejsen (skiftningen) derved kan arrangeres på en væsentlig lettere eller billigere måde. En kvindelig radiotelegrafist er pligtig ved udmønstringen at meddele rederiet, om hun er gravid, eller om hun har mærket symptomer, som kan tyde på, at muligheden herfor foreligger. Hun har ligeledes pligt til, hvis hun under tjenesteforholdet opdager, hun er gravid, straks at meddele dette til skibsføreren. En kvindelig radiotelegrafist, der er gravid, skal have lejlighed til at søge læge for nødvendig svangerskabskontrol. Rederiet godtgør ikke hjemrejsudgifterne for en radiotelegrafist, der undlader at give den omtalte meddelelse.

Udgifterne til hjemsendelse af gravide søfarende udgjorde i 1970 for Danmarks Rederiforenings medlemmer 20.000 kr.

Om bord i danske skibe beskæftiges kvinder især som radiotelegrafister samt inden for kabys- og restaurationsområdet. Antallet af kvinder beskæftiget

om bord i danske skibe har i de senere år været jævnt stigende; således var der i august 1966 ifølge sømandsskattekontorets årsberetning ialt beskæftiget 17.930 personer i danske handelsskibe, hvoraf 862 var kvinder. De tilsvarende tal for samme periode i 1967, 1968 og 1970 var 17.606/939, 17.172/973 og 16.626/910. De i de nævnte år ansatte kvinder har næsten alle været danske.

Da der i andre love, som regulerer tjenesteforholdet mellem arbejdstager og arbejdsgiver, er optaget særlige bestemmelser om gravide arbejdstagere, og da søens særlige forhold, herunder især arbejdsstedets skiftende geografiske placering, rummer særlige problemer for den gravide, findes det rimeligt, at der også inden for søfartens område fastsættes specielle bestemmelser for gravide, hvorfor der i § 11 er optaget en bestemmelse om, hvornår den gravide er berettiget til at kræve afsked. I § 17 er taget stilling til, hvornår skibsføreren kan afskedige den gravide, og endelig er i § 29, *stk. 4* optaget en bestemmelse om den gravides ret til efter tjenesteforholdets ophør at oppebære efterhyre.

Efter udkastets § 11 har en gravid søfarende ret til at kræve afsked, når det af hensyn til hende selv, den forestående fødsel eller barnet må anses for påkrævet, at tjenesteforholdet bringes til ophør. Endvidere er det i lighed med den norske sømandslovs § 35, *stk. 2* foreslået, at handelsministeren kan fastsætte de nærmere bestemmelser om den gravides ret til at fratræde samt om ret for hende til fri rejse med underhold til hjemstedet i Danmark for statens regning. Hjemrejseretten for statens regning er i modsætning til § 11 i det norske udkast begrænset til de her i riget hjemmehørende søfarende.

Det skønnes, at statens udgifter til fri hjemrejse for gravide søfarende vil andrage 25-30.000 kr. årlig.

Navnlig på grund af de særlige risikomomenter, der består for en gravid til søs, må det tilstræbes, at den gravide søfarende relativt tidligt i svangerskabet ophører med at udføre skibstjeneste. Den gravide søfarende må ofte ophøre med at udføre skibstjeneste, når svangerskabet er 4-6 måneder fremskredet, jfr. herved de i medfør af den norske sømandslovs § 35, *stk. 2* ved kgl. resolution af 21. august 1959 fastsatte „Forskrifter om rett for kvinnelig arbeidstaker ombord i norsk skip till å kreve afskjed og fri hjemreise ved graviditet“. Om de ved denne relativt tidlige arbeidsudygtigheds indtræden opstående forsørgelsesproblemer henvises til bemærkningerne til § 29.

*Til § 12.**Ret til afsked af velfærdsgrunde.*

Efter sømandslovens § 35 kan en sømand kræve